

**ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA
UNIVERZA V LJUBLJANI**

PREDSTAVITVENI ZBORNIK

DRUGOSTOPENJSKI DVODISCIPLINARNI ŠTUDIJSKI PROGRAM SOCIOLOGIJA KULTURE

Drugostopenjski dvodisciplinarni študijski program Sociologija kulture je nadgradnja prvostopenjskih programov Sociologije in Sociologije kulture. Širok družboslovno-humanističen ter teoretsko izostren študij kulture, ki temelji na poglobljanju izbranega področja študijev spola, medijskih in kulturnih študijev, religijskih študijev ali globalizacijskih študijev povezuje z znanji in usposobljenostjo druge izbrane discipline.

Študenti in študentke so po končanem študiju sposobni samostojnega udejstvovanja kot publicisti, kulturni animatorji, organizatorji festivalov in drugih kulturnih prireditev; vključitve v nacionalne in evropske ter širše mednarodne institucije, svetovalne organe in službe, ki zahtevajo samostojnost in suverenost pri vodenju in organiziranju dela. Pri tem pa jim dvodisciplinarnost oz. možnost, da pridobijo znanja in usposobljenosti iz dveh disciplin, ki ju povezujejo med seboj, širi nabor zaposlitvenih možnosti, saj poznajo dve strokovni področji.

POGOJI ZA VPIS IN MERILA ZA IZBIRO OB OMEJITVI VPISA

V dvodisciplinarni študijski program druge stopnje se lahko vpiše, kdor je končal:

- prvostopenjski dvodisciplinarni univerzitetni študijski program istih disciplin, vrednoten s 180 KT;
- prvostopenjski dvodisciplinarni univerzitetni študijski program istih disciplin, ovrednoten z 240 KT; pri tem se lahko kandidatom glede na opravljene obveznosti prvostopenjskega študija prizna do 60 KT
- katerega koli od drugih prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov z ustreznih strokovnih področij (jezikoslovje, družboslovje, humanistika), če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in obsegajo od 10 do 60 KT;
- katerega koli od drugih prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov z drugih strokovnih področij, če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in obsegajo do 60 KT;
- visokošolski strokovni študijski program po starem programu z ustreznih strokovnih področij (jezikoslovje, družboslovje, humanistika), če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in obsegajo od 10 do 60 KT;
- visokošolski strokovni študijski program po starem programu z drugih strokovnih področij, če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in obsegajo do 60 KT.

Če bo sprejet sklep o omejitvi vpisa, bodo kandidati/kandidatke izbrani/e glede na prednostno lestvico, sestavljeno iz naslednjih kriterijev:

- ocena diplomskega dela,
- ocena diplomskega izpita,
- povprečna ocena na dodiplomskem študiju,
- bibliografija in/ali izkazana znanja oz. spretnosti, relevantna za študij.

POGOJI ZA NAPREDOVANJE PO PROGRAMU

Pogoji za napredovanje po programu so usklajeni s 151.–153. členom Statuta Univerze v Ljubljani.

Za napredovanje iz prvega v drugi letnik drugostopenjskega dvopredmetnega študijskega programa Sociologija kulture mora študent oz. študentka opraviti študijske obveznosti v tolikšnem obsegu, da dosežejo 90 odstotkov KT (54 do 60 KT), predpisanih s predmetnikom in posameznimi učnimi načrti za prvi letnik.

V skladu s sklepom Senata Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (42. seja senata FF z dne 13. 2. 2013) in s 153. členom Statuta Univerze v Ljubljani se lahko študentu oz. študentki pri prehodu v višji letnik izjemoma spregleda do 9 KT študijskih obveznosti (15 odstotkov skupnega števila KT za posamezni letnik), če ima za to opravičljive razloge. Opravičljivi razlogi so navedeni v Statutu Univerze v Ljubljani.

Spregledane študijske obveznosti mora študent oz. študentka opraviti v času naslednjega letnika.

V skladu s 152. členom Statuta Univerze v Ljubljani ima študent oz. študentka, ki ni opravil oz. opravila vseh študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik, če izpolnjuje s študijskim programom določene pogoje za ponavljanje. Pogoj za ponavljanje letnika so opravljene študijske obveznosti v skupnem obsegu 15 KT (25 % skupnega števila KT za posamezni letnik).

Pogoji za podaljševanje statusa študenta so določeni z 238. členom, pogoji za mirovanje statusa študenta pa z 240. členom Statuta Univerze v Ljubljani.

DOLOČBE O PREHODIH MED PROGRAMI

Prehodi so možni med študijskimi programi iste stopnje, torej 2. stopnje.

Prehodi so možni med študijskimi programi:

- ki ob zaključku študija zagotavljajo pridobitev primerljivih kompetenc;
- med katerimi se lahko po kriterijih za priznavanje prizna vsaj polovica obveznosti po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu iz prvega študijskega programa, ki se nanašajo na obvezne predmete drugega študijskega programa.

Študent oz. študentka se lahko vključi v višji letnik drugega študijskega programa, če mu je v postopku priznavanja zaradi prehoda priznanih vsaj toliko in tiste kreditne točke, ki so pogoj za vpis v višji letnik javnoveljavnega študijskega programa.

Za prehod med programi se ne šteje vpis v začetni letnik študijskega programa.

Pri prehodih se lahko priznavajo:

- primerljive študijske obveznosti, ki jih je študent/-tka opravil/-a v prvem študijskem programu;
- neformalno pridobljena primerljiva znanja.

Predhodno pridobljena znanja študent/-tka izkazuje z ustreznimi dokumenti.

V skladu s 5. členom Meril za prehode med študijskimi programi lahko študenti prehajajo tudi iz univerzitetnih (nebolonjskih) študijskih programov, sprejetih pred 11. 6. 2004, na bolonjske študijske programe, pri čemer je prehod mogoč:

- le med študijskimi programi istih disciplin in
- če od kandidatovega zadnjega vpisa na univerzitetni študijski program, s katerega prehaja, nista minili več kot 2 leti, vendar pa najkasneje do konca študijskega leta 2015/2016.

O izpolnjevanju pogojev za prehod in priznavanju obveznosti, na podlagi individualne prošnje kandidata/-tke in dokazil o opravljenih obveznostih, odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

V primeru, da ima študent/-tka opravljene obveznosti na tuji visokošolski instituciji, vloži vlogo za priznanje v tujini opravljenega izobraževanja na predpisanem obrazcu v skladu z Zakonom o vrednotenju in priznavanju izobraževanja in veljavnim pravilnikom. Vlogi priloži predpisane dokumente.

POGOJI ZA DOKONČANJE ŠTUDIJA

Za dokončanje študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti vse študijske obveznosti, kot jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 60 KT. Ker gre za dvodisciplinarni študijski program, mora študent oz. študentka za dokončanje celotnega študija opraviti tudi vse obveznosti pri drugi disciplini, v skupnem obsegu 60 KT, skupaj torej 120 KT.

Študent/študentka magistrira z zagovorom pisnega magistrskega dela.

STROKOVNI NASLOV

Po uspešno opravljenih študijskih obveznostih pridobi diplomantka oziroma diplomant študijskega programa strokovni naslov magistrica sociologije kulture in ... oz. magister sociologije kulture in ... (mag. soc. kult. in ...), pri čemer je polni naslov odvisen od vsakokratnega individualnega izbora druge študijske discipline.

Predmetnik s kreditnim ovrednotenjem študijskih obveznosti

Program ponuja štiri temeljne izbirne predmete: Izbrane teme iz sociologije globalizacije, Medijski in kulturni študiji, Primerjalna religiologija z uvodom v religiologijo, Sociologija spola in spolnosti. Študent/-ka v prvem semestru prvega letnika izbere enega od naštetih predmetov.

Študent/študentka ima zaradi mobilnosti možnost, da za najmanj 10 KT obveznosti, predvidenih med obveznimi ali izbirnimi enotami tega programa, prenese iz drugega programa.

1. semester										
Zap. št.	Učna enota	Nosilec	Kontaktne ure					Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.			
1.	Temeljni izbirni predmet	različni izvajalci/ke	40	20				240	300	10
2.	Epistemologija humanistike in družboslovja	Krašovec	30					120	150	5

2. semester											
Zap. št.	Učna enota	Nosilec	Kontaktne ure						Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.				
1.	Metodologija sociološkega raziskovanja	Kogovšek idr. izvajalke/izvajalci	15	15					120	150	5
2.	Izbirni predmet		10	20					120	150	5
3.	Izbirni predmet		10	20					120	150	5

3. semester											
Zap. št.	Učna enota	Nosilec	Kontaktne ure						Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.				
1.	Raziskovalni seminar	Jeffs	/	30					120	150	5
2.	Izbirni predmet		10	20					120	150	5
3.	Zunanji izbirni predmet		30						120	150	5

4. semester											
Zap. št.	Učna enota	Nosilec	Kontaktne ure						Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.				
1.	Magistrsko delo								450	450	15

TEMELJNI IZBIRNI PREDMETI

Temeljni Izbirni predmeti											
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne ure						Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.				
1.	Izbrane teme iz sociologije globalizacije	Mandelc	40	20					240	300	10
2.	Medijski in kulturni študiji	Vogrinc	40	20					240	300	10
3.	Primerjalna religiologija z uvodom v religiologijo	Škamperle in Zalta	40	20					240	300	10
4.	Sociologija spola in spolnosti	Antić Gaber in Kuhar	40	20					240	300	10

IZBIRNI PREDMETI

Izbirni predmeti											
Zap. št.	Predmet	Nosilec	Kontaktne						Sam. delo študent	Ure skupaj	KT (po ECTS)
			Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.				
1.	Suverenost, nacionalizem in globalizacija	Rizman	10	20					120	150	5
2.	Globalizacija, migracije in trans-nacionalizem	Rizman	10	20					120	150	5
3.	Globalizacija in nacionalna država	Pikalo	10	20					120	150	5
4.	Teorije in problemi sodobnega državljanstva in človekovih pravic	Rizman	10	20					120	150	5
5.	Sociologija evropskih integracij	Lešnik	10	20					120	150	5
6.	Vladavine, sistemi, režimi	Lešnik	10	20					120	150	5

7.	Religija in politika	Dragoš	10	20				120	150	5
8.	Teoretizacija svetovnega horizonta	Krašovec	10	20				120	150	5
9.	Stik med evropskimi in neevropskimi družbami	Vogrinc	10	20				120	150	5
10.	Vizualna kultura in spol	Vidmar Horvat	10	20				120	150	5
11.	Feministična filmska in televizijska teorija	Vidmar Horvat	10	20				120	150	5
12.	Zgodovinska konstitucija muzeja	Rotar	10	20				120	150	5
13.	Kulturna in institucionalna zgodovina radiotelevizije	Vogrinc	10	20				120	150	5
14.	Mediji, multikulturalizem in kultura strpnosti	Kuhar in Vidmar Horvat	10	20				120	150	5
15.	Zvočna kultura	Vogrinc	10	20				120	150	5
16.	Globalna kultura, postkolonializem, multikulturalizem	Vidmar Horvat	10	20				120	150	5
17.	Feministična literarna teorija	Vogriničič Čepič	10	20				120	150	5
18.	Zgodovina filmske teorije	Petek	10	20				120	150	5
19.	Razvoj filmske industrije in politika avtorjev	Vogrinc	10	20				120	150	5
20.	Ključni filmi 20. stoletja	Vidmar Horvat	10	20				120	150	5
21.	Upravljanje v kulturi in medijih	Vidmar Horvat		30				120	150	5
22.	Mediji in/kot religija	Kerševan	10	20				120	150	5
23.	Sociologija religiozne umetnosti	Škamperle in Pintarič	10	20				120	150	5
24.	Religija in kultura renesanse	Škamperle	10	20				120	150	5
25.	Sociologija ezoteričnih in mističnih izročil	Škamperle	10	20				120	150	5
26.	Kršćanstvo, judovstvo, islam in »zahodna civilizacija«	Zalta	10	20				120	150	5
27.	Religije v japonski in kitajski družbi	Rošker	10	20				120	150	5
28.	Protestantizem in moderna družba	Kerševan	10	20				120	150	5
29.	Politična kultura protestantizma	Kerševan	10	20				120	150	5
30.	Spol in telo	Antić Gaber	10	20				120	150	5
31.	Spol in identitetne politike	Antić Gaber	10	20				120	150	5
32.	Spol in religije	Zalta	10	20				120	150	5
33.	Zgodovina vsakdanjega življenja žensk	Verginella	10	20				120	150	5
34.	Spol in politika v primerjalni perspektivi	Antić Gaber	10	20				120	150	5
35.	Nacionalizmi, rasizmi in politike spola	Jalušič	10	20				120	150	5
36.	Spol in globalizacija	Vidmar Horvat in Antić Gaber	10	20				120	150	5

37.	Queer perspektive spola, seksualnosti in identitete	Kuhar	10	20				120	150	5
38.	Psihoanaliza in študiji spolov	Salecl	10	20				120	150	5
39.	Kritične študije moškosti	Kuhar	10	20				120	150	5

KRATEK OPIS PREDMETOV

Obvezni predmeti

Epistemologija humanistike in družboslovja

Predmet predstavlja logiko teoretskih postopkov v humanistiki in družboslovju. Razčlenjuje načine, kako teorije vzpostavljajo svoje problemsko polje in kako postavljajo vprašanja; kako si s tem odpirajo nekatere možnosti za teoretsko delo, drugim možnostim pa se odrekajo. Proučuje notranje napetosti v teorijah in njihova morebitna protislovja; analizira, kako v teorijah prihaja do razkoraka med projektom in izvedbo; kako teoretsko delo pogosto proizvaja problematike, ki niso bile "v načrtu"; kako včasih proizvede tudi kakšen koncept, ki postane "viden" šele pri poznejših branjih. Ukvarja se s "slepo pego" v teoretskem polju in s "presežnimi učinki" teoretskega dela. – Študentke in študenti sodelujejo pri izbiri obravnavanih teorij, literature in pri določanju delovnih načinov.

Metodologija sociološkega raziskovanja

Študenti in študentke se bodo seznanili s ključnimi kvalitativnimi in kvantitativnimi raziskovalnimi metodami, njihovimi prednostmi in slabostmi ter se naučili uporabiti najprimernejši pristop za konkretni raziskovalni problem. Usposobili se bodo za metodološki način mišljenja, za oblikovanje raziskave, za zbiranje, obdelavo in interpretacijo podatkov (t.i. kvantitativnih in kvalitativnih) glede na vrsto raziskave. Predmet predstavlja sodobne metode, ki so bile izdelane za analizo govornih gradiv. Večina se jih zgleduje po jezikoslovju, zato predmet daje tudi splošno informacijo o najpomembnejših jezikoslovnih teorijah.

Raziskovalni seminar

Cilj Raziskovalnega seminarja je predstavitev, diskusija in korekcija konceptov (postavljenih hipotez, uporabljenih virov in literature s stališča predvidenih rezultatov diplomskega dela) magistrskih nalog študentk in študentov. Kompetence, ki jih študentke in študentje osvojijo, so:

- poznavanje in uporaba različnih teoretskih konceptov in analitičnih pristopov pri ukvarjanju z izbrano problematiko;
- sposobnost samostojnega tehtanja argumentov za in proti uporabi določenega koncepta ali teorije;
- kritična analiza uporabljenih virov in literature;
- kritična analiza uporabljenega znanstvenega aparata;
- sposobnost avtonomnega vključevanja v javno diskusijo.

Vsebina se bo prilagajala izbranim temam magistrskih del študentk in študentov.

Magistrsko delo

Cilj Magistrskega dela je poglobljeno samostojno raziskovalno (empirično ali teoretično) in/ali analitično delo študenta/študentke, v katerem pokaže, da je sposoben samostojne obdelave izbrane teme. Pri tem mora študent/študentka znati za dokaz ali zavrnitev postavljenih hipotez samostojno najti in izbrati ustrezne vire in literaturo. Predmetno specifične kompetence, ki jih bodo študenti in študentke osvojili pri tem delu, so naslednji: poznavanje in uporaba različnih teoretskih konceptov in analitičnih pristopov pri ukvarjanju z izbrano

problematiko;

- sposobnost tehtanja argumentov za in proti uporabi določenega koncepta ali teorije;
- kritična analiza uporabljenih virov in literature;
- kritična analiza uporabljenega znanstvenega aparata.

Vsebina se spreminja glede na izbrano temo diplomskega dela.

Temeljni izbirni predmeti

Izbrane teme iz sociologije globalizacije

Ključni izobraževalni cilj tega predmeta je poglobljeno seznanjenje s teoretskimi strategijami v preučevanju globalizacije in z relevantnim (izbranim) raziskovalnim repertoarjem na tem področju. Predmetno specifična kompetenca je v poudarjenem interdisciplinarnem pristopu, ki poleg prvenstveno sociološkega vključuje tudi politološki, zgodovinski, ekonomski in kulturološki pristop.

Obravnavani so predvsem naslednji vsebinski sklopi: zgodovina globalizacije in globalizacija zgodovine, repertoar teoretskih razumevanj vzrokov in strategij globalizacije, implikacije globalizacije in tudi proti- globalizacijskih prizadevanj na področjih, ki vključujejo državo, suverenost, (nacionalno in globalno) civilno družbo, globalno etiko, odnose med civilizacijami, mednarodne odnose (geopolitiko), ekonomijo, (nacionalno in globalno) kulturo, znanost, demokracijo, identitete, izobraževanje in varnost. Obravnava posameznih segmentov globalizacije vključuje tudi vplivne in med seboj dosti protislovne napovedi o tem, kakšno prihodnost oblikujejo procesi in aktualni trendi globalizacije.

Medijski in kulturni študiji

Predmet poudarja pridobivanje temeljnih konceptualnih pristopov h kulturni analizi, kot so jih razvile tradicije britanskih cultural studies in sodobni kritični kulturološki pristopi. Študenti in študentke se seznanjajo s klasičnimi deli Birminghamske šole, avtorji kot so Stuart Hall, Dave Morley, Paul Gilroy, Ann Gray in Angela McRobbie; sledijo predavanja, ki uvajajo vpogled v postkolonialno in postfeministično teorijo, ter seznanjajo z deli Judith Butler, Therese de Lauretis, Gayatry Spivak in Bell Hooks, Homi K. Bhabhe, Bauman idr.

Primerjalna religiologija z uvodom v religiologijo

Predmet predstavi študentom široko in kompleksno problematiko religije kot avtonomnega družbenega in kulturnega področja. Študenti se temeljito seznanijo z osnovnimi pojmovnimi kategorijami, ki omogočajo misliti simbolni religiozni svet, ne glede na specifičnosti posameznih civilizacijskih ali zgodovinskih kontekstov. Na ta način predmet podaja osnovno teoretsko ogrodje za razumevanje religioznih pojavov v družbi in zgodovini. V tem smislu obravnava obče religiološke pojme kot so sveto-profano, kolektivna in osebna vera, mit, žrtvovanje, obred, simbol, nadnaravno, božje, politeizem, monoteizem, ateizem, sveti časi, sveti kraji in sakralne lokacije ali objekti, molitev, daritev, odrešenje. Študij osnovnih pojmov in posameznih razvojnih oblik ob tem pokaže tudi na tesno povezanost religij(e) z razvojem civilizacij(e), kultur(e), filozofij(e) in umetnosti ter oblikovanjem družbenih vezi. S tega vidika uvaja tudi v poznavanje svetovnih in drugih značilnih religij.

Sociologija spola in spolnosti

Predmet se bo ukvarjal z preučevanjem različnih teoretskih pristopov pri preučevanju spola in spolnosti. Tematiziral bo tudi naslednje tematske sklope: čustva, ljubezen, sodobna ljubezenska in/ali partnerska razmerja; spol, spolnost in reprodukcija; odnos družbe do spolnosti (spolnost in užitek, spolnost in pornografija, spolnost in prostitucija); različne spolne usmerjenosti, odnos družbe do homoseksualnosti skozi zgodovino in danes; mladi in spolnost.

IZBIRNI PREDMETI

Suverenost, nacionalizem in globalizacija

Predmet seznanja študente z evolucijo mednarodnih odnosov od »vestfalske pogodbe« in francoske

revolucije (1789) pa vse do današnjih dni - nastopa globalizacije - na primeru pojmov suverenosti in nacionalizma. Ti procesi bodo nadalje podrobno obravnavani v kontekstu novejših političnih zgodovine, ki sta jo v prvi vrsti zaznamovala padec »Berlinskega zidu« leta 1989 in širjenje in prizadevanja za poglobljanje Evropske unije. Poseben poudarek bo poleg izpostavljenih političnih tudi na kulturnih vidikih, na spremenjenem položaju etničnih manjšin v globalizirajočem svetu in vlogi, ki jo pri prebujanju etnične in nacionalne (samo)zavesti tako v Evropi kot zunaj nje igra načelo samoodločbe narodov. Zadnji del vsebine se ukvarja s problemi globalizacije politike kot take: z harmonizacijo zakonskih podlag združevanja v Evropi, s procesi kulturne heterogenizacije oz. homogenizacije, z razmerjem med individualnimi in kolektivnimi pravicami in s spremenjenima idejo in prakso države v času izziva, ki mu pravimo »globalna vladavina« (»global governance«).

Globalizacija, migracije in trans-nacionalizem

Globalizacija in transnacionalizem sta nepogrešljiv konceptualni pripomoček pri razumevanju sodobnih družbenih procesov. To velja v prvi vrsti za tiste družbene procese, ki so povezani s kakršno koli obliko mobilnosti, vključno z mobilnostjo ljudi, kulture in podob. V srži predstavlja transnacionalizem obliko kulturne povezanosti in mobilnosti v globalnem prostoru – prostoru, ki ga označuje vse večja poroznost političnih in nacionalnih meja. Konceptualno polje transnacionalizma posega v področja politične sociologije, študij nacionalizma in etničnosti in kulturne sociologije.

Sodobni migracijski procesi, ki sicer vodijo do fizične »transplantacije« posameznikov, družin, članov etničnih skupin ali religiozних manjšin, ponazarjajo moč transnacionalnih procesov. S pomočjo razporejenih informacijskih, kulturnih, političnih in simbolnih izmenjav, sodobni imigranti ohranjajo vezi z domovino, hkrati pa prispevajo k (včasih radikalnim) transformacijam v njihovi izvorni družbi ali pa v gostujočem okolju. Sodobni muslimanski imigranti dobro ponazarjajo ta položaj: njihovo ohranjanje stikov z izvornim okoljem, z istočasno getoizacijo v gostujočih družbah, so nedavno in v različnih družbenih kontekstih (npr. Velika Britanija, Združene Države, Francija, Avstralija) pripeljali do vprašanj o njihovi lojalnosti gostujočim družbam. Predavanja in diskusije v sklopu tega predmeta bodo odprla pota k razumevanju kompleksnosti, ki jih proizvaja aktiven transnacionalizem sodobnih družb.

Globalizacija in nacionalna država

Predmet je razdeljen v tri vsebinske sklope. Prvi sklop predstavlja različne politične teorije globalizacij, njihove metodološke in filozofske nastavke. Drugi sklop predstavi in kritično ovrednoti vlogo držav v globalizacijskih procesih. Pokaže, da ni mogoče govoriti o enoznačni vlogi države v procesih globalizacij, niti ni mogoče globalizacijskih procesov dojemati kot zgolj eno- ali dvodimenzionalnih. Tretji sklop se ukvarja z idejami kozmopolitizma, kozmopolitske demokracije in globalnega vladanja.

Teorije in problemi sodobnega državljanstva in človekovih pravic

Predavanja in seminarsko delo pri tem predmetu sestavljata dva sicer medsebojno povezana dela. V prvem so predstavljeni naslednji problemski sklopi: konceptualni in zgodovinski razvoj (korenine) državljanstva, modeli državljanstva, problem razmerja med državljanstvom in nacionalno državo v sodobni družbi, pravice in dolžnosti, razmerje med državljanstvom, politično skupnostjo, (nacionalno) identiteto in človekovimi pravicami, in na koncu problemi redefiniranja državljanstva v postmodernem in globalnem (transnacionalnem) času.

V drugem delu je poudarek na zgodovinski in sociološki genezi človekovih pravic, pregledu različnih socioloških razumevanj (teorij) človekovih pravic, na razmerju med demokracijo in človekovimi pravicami, univerzalističnem utemeljevanju tega normativnega korpusa in izzivi, ki jih v tem pogledu predstavljata kulturni in vrednostni relativizem, razmerju, ki jih do človekovih pravic predstavljajo na eni strani individuum in na drugi skupina (kolektiviteta), povezanosti človekovih pravic z družbenim razvojem in na koncu še na novih izzivih, ki jih za človekove pravice predstavljajo radikalni procesi globalizacije.

Sociologija evropskih integracij

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

- Temeljni teoretični pogledi na integracijo: politične teorije (funkcionalizem, federalizem, komunikacijska teorija, neo-funkcionalizem), ekonomske teorije (liberalizem, institucionalizem).

- Integracijski procesi, regionalizem in globalna družba. Razmerje med integracijo in unifikacijo.
- Geneza idej o evropski integraciji z vidika njenih ciljev: integracija zaradi zagotavljanja miru; integracija kot supranacionalnost zaradi kolektivne varnosti; integracija kot predpogoj za svobodno trgovino in promet; integracija z vidika funkcionalizma - institucionalni federalizem; integracija zaradi ohranitve evropske nadvlade nad preostalim svetom.
- Konkretna pobude za evropsko integracijo v prvi polovici 20. stoletja: ustanovitev Panevropske unije (1923); Briandov memorandum (1930); mednarodne organizacije neposredno po drugi svetovni vojni.
- Schumanov predlog za izgradnjo nove Evrope (9. maj 1950). ESPJ + EURATOM + EGS + ES = EU (integracijski procesi se ne nadgrajujejo, temveč sinergično seštevajo).
- Organi in institucije EU. Politike Evropske unije. Evropski model družbe. Vrednote in cilji EU. Pogodba o Ustavi za Evropo.
- Slovenija in EU.

Vladavine, sistemi, režimi

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

- Definiranje temeljnih pojmov: vladavina, politični sistem, režim.
- Klasične tipologije vladavin (Aristotel, Bodin, Hobbes, Locke, Montesquieu); tipologija režimov med obema svetovnima vojnama: demokratični in totalitarni; po 2. svetovni vojni delitev na tri svetove: kapitalistični (liberalno-demokratični), komunistični (enopartijski) in tretji svet (avtoritarni); režimi sodobnega sveta: zahodne poliarhije, nove demokracije, vzhodnoazijski režimi, islamski režimi, vojaški režimi.
- Demokracija, totalitarizem, avtoritarizem:
- Strankarski sistem – temeljno načelo sodobnih režimov (M. Weber, E. Weil, R. Aron, N. Bobbio, N. Luhmann);
- Paradigma totalitarizma (R. Aron, C. Friedrich, F. Neumann, K. Popper, H. Arendt, J. Derrida);
- Sodobne klasifikacije nedemokratičnih (avtokratičnih) režimov (H. Kelsen, H. Arendt, B. de Jouvenel, A. Stepan, J. Linz).
- Študija primera: Jugoslovanski socializem med totalitarizmom in demokracijo.

Religija in politika

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

Država in moč; družbena moč kot interakcijski proces; dejavniki in oblike moči, aktiviranje moči in njena krepitev; ideologija; funkcionalizem in družbena moč; konstantna in variabilna vsota moči; država, politične stranke in interesne skupine v klasičnem pluralizmu; pluralizem elit in teorija elit; konfliktna teorija moči in države; industrijska demokracija; demokracija, družbena neenakost in socialni kapital; globalizacija in (nacionalna) država; demokracija in kozmopolitska ureditev. Kompetitivne teorije pravičnosti: utilitarizem, libertarizem, marksizem, komunitarizem, multikulturalizem, teorija državljanstva. Glavni koncepti družbene regulacije na Slovenskem: katoliški integritizem, krščanski solidarizem, krščanski socialni aktivizem, krščanski socializem, socialistični kristjani, avtoritarni korporativizem, boljševisem, samoupravni socializem, pluralizem. Modeli ločitve med državo in verskimi skupnostmi. Strategije RKC pred drugo svetovno vojno, po drugi svetovni vojni, v 21. stoletju.

Teoretizacija svetovnega horizonta

Predmet obravnava teorije, ki izrecno teoretizirajo procese globalizacije, a tudi tiste, ki jih k taki teoretizaciji napeljuje kompleksnost njihovega predmeta ali njihova lastna teoretska logika. Predmet tako obdeluje teoretsko "predzgodovino" globalizacijskih teorij, zlasti pa seveda teorije, ki se izrecno ukvarjajo s procesi v svetovnem merilu. Teorije različno pojasnjujejo te procese in njihov splet tudi različno imenujejo. Preobrazbe v svetovni povezavi produkcijskih načinov spremljajo preobrazbe v oblikah družbenosti. Predmet prikazuje teorije, njihovo logiko in kompleksnost sodobnih procesov, ki jo teorije pojasnjujejo.

Stik med evropskimi in neevropskimi družbami

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

- sociološka in antropološka konceptualizacija stika med poprej neznanimi si družbami oziroma kulturami (posamična naključna srečanja, posredni stik prek menjave, potovanja in mitologija, vdor, nasilni stiki);
- konceptualizacija medkulturnih vplivanj (difuzija, menjava idr.), akulturacija in dekulturacija;
- destrukcija in restrukturacija osvojenе družbe;
- razsežnosti impakta Evropejcev v Novem svetu ter Avstraliji in Novi Zelandiji (ekološke, epidemiološke, biološke razsežnosti evropske kolonizacije), precedenčni primeri; logika in zgodovina evropskih predstav o Novem svetu v dobi odkritij (semiotika »Drugega«);
- procesi transformacije osvojenih družb in njihovo razumevanje pri Evropejcih in pri premaganih (pogled premaganih, mestizacija);
- posledice osvojitve za evropejske predstave o človeški univerzalnosti.

Vizualna kultura in spol

Predmet s perspektive feministične vizualne teorije obravnava reprezentacije spolne razlike v vizualnih podobah ter koncept pogleda/gledanja skozi ustroje moči in nadzovanja v prevladujočih družbenih razmerjih. Upošteva teoretske doprinose lezbičnih in gejevskih študij na področju vizualne kulture. Vloga spola bo analizirana ob primerih upodobitev telesa likovne/vizualne umetniške produkcije zahodne umetnostno-zgodovinske tradicije skupaj z drugimi modeli subjektivitete, ki vključujejo vidike spolne orientacije, rasnih in etničnih identifikacij ter nacionalnosti in razreda. Obravnavana bodo tista umetniška dela, ki se osredotočajo na tematiko spola in politiko identitet skozi reprezentacije telesa: esencialistična poudarjanja specifično ženskih tem (ki se nanašajo na žensko seksualnost, menstruacijo, nosečnost, splav, porod, materinstvo...); body art (objektivizirane upodobitve lastnih teles); konstruktivistična, antiesencialistična zanikanja prikazovanja lastnega (ženskega) telesa; lezbične in gejevske podobe (preseganje heteronormativnosti in spolnih binarizmov skozi koncepte vizualnega transvestizma, maškarade, preoblačenja v nasprotni spol – umetnost drag king/queen performansov); stereotipne predstavitve spola.

Vključeni bodo zgledi iz filma, fotografije in televizije. Teoretske osnove se naslanjajo na sodobne sociološko-kulturološke študije, teorijo vizualne kulture, umetnostno zgodovino, feministično teorijo in psihoanalizo.

Feministična filmska in televizijska teorija

Predmet prinaša krovni pregled televizijske in filmske teorije ter tekstualne in recepcijske analize ženskih žanrov. Na področju ženskih žanrov bodo študenti in študente spoznavali teoretske pristope post- strukturalizma, psihoanalize, recepcijske in etnografske analize ženskih občinstev ter tradicije proučevanja ženskih popularnih tekstov (revij, TV programov, soap oper) v britanskih cultural studies. Predmet bo študentom predstavil problematiko, ki jo v filmski vedi obravnavajo različni feministični pristopi. Obravnavane teme vključujejo:

- navzočnost žensk v nemem filmu in zgodnji filmski industriji,
- začetke feministične filmske teorije,
- vpliv feminizmov drugega vala na razvoj filmske vede,
- vlogo žensk v klasičnem Hollywoodu, *filmu noir*, televizijskih in filmskih »ženskih« žanrih (melodrama, soap opera itd.),
- žensko/feministično avantgardo,
- feministično kritiko, rekonceptualizacijo in reprezentacijo spola, spolnosti, rasnih in socialno-ekonomskih razlik,
- feministično prevrednotenje pojma kanon in predelavo žanrskih vzorcev,
- feministično konfrontacijo s postmodernizmom in tako imenovanim »koncem vélikih zgodb«.

Študenti se bodo seznanili s temeljnimi vprašanji, ki jih v filmski vedi zastavljajo različni feministični pristopi. Predmet bo imel tako teoretski kot tudi zgodovinski poudarek. Orisal bo razvoj filmske vede, kot jo je krojil vpliv različnih feminizmov dvajsetega stoletja in kot jo trenutno animirajo postfeministične debate. Skozi kritično obravnavo problematike spola in drugih kategorij identitete bodo študenti osvojili informirano razumevanje filma kot umetnostnega in tehnološkega medija, tržnega dejavnika in političnega

sredstva.

Zgodovinska konstitucija muzeja

Predmet posega v zgodovinsko, sociološko in kulturološko opredelitev muzejskega fenomena, njegovo evolucijo in aktualnost. Zajema predvsem umetnostne muzeje in tiste zbirke, ki veljajo skorajda za paradigmatične primere v določenem zgodovinskem obdobju, pri čemer je posebna pozornost posvečena njihovi edukacijski vlogi. Izobraževalna vloga muzejev ni le v prenašanju znanj, povezanih z muzejskimi zbirkami, ampak že v predhodnem oblikovanju te vednosti, ki je odvisna od epistemološkega polja določenega zgodovinskega obdobja. Namen predavanja je s pomočjo konkretnih primerov poseči v razkrivanje retrospektivne iluzije, ki je podlaga kontinuitetnih »zgodovin« muzejske institucije od aleksandrijskega Mouseiona naprej, in ji postaviti nasproti funkcionalno-strukturno opredelitev muzeja kot zgodovinsko nastale novoveške institucije, pri kateri imajo predhodnike zgolj nekateri segmenti današnjega muzeja (zbirke, kopičenja, razkazovanje).

Kulturna in institucionalna zgodovina radiotelevizije

Namen predmeta je, da študente seznanijo z tehnološkim razvojem elektronskih medijev – od radia do interneta – in umesti medij v družbo in čas v katerem je nastal. Predavanja vključujejo pravno podlago za regulacijo medijev in družbene vplive, ki so pripeljali do nastanka dveh različnih modelov pri regulaciji el. medijev: javni model in komercialni mediji, kakor tudi spremembe, ki jih je prinesel razvoj informatike in digitalizacija (konvergenca) ter posledična deregulacija frekvenčnega spektra.

S tem povezane so različne rabe elektronskih medijev – medij kot kulturni nosilec dogajanja v družbi in sredstvo za demokratizacijo družbenih odnosov, razumevanja manjšin in drugačnosti ali medij kot sredstvo za doseganje in vplivanje na potrošnike.

Ob zgodovinskem pregledu nastanka in razvoja elektronskih medijev na vseh celinah postanejo vidne kulturne posledice vojaške, gospodarske in kulturne kolonizacije sveta.

V teoretskem smislu se predmet opira na različne teorije o vplivu medije v času od konca 2. svetovne vojne do devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Mediji, multikulturalizem in kultura strpnosti

Predmet Mediji in multikulturalizem obravnava problematiko delovanja medijev v sodobnih multikulturnih družbah in vlogo medijskih sistemov in praks v politikah družbenega izključevanja in vključevanja. Izhodišča so teoretske razprave o urejanju odnosov in politik v večkulturnih, večetničnih družbah, študije in razprave o regulaciji, seregulaciji in samoregulaciji medijev za doseganje družbeni odgovornosti, odprtosti in verodostojnosti medijev ter o medijski koncentraciji in njenih alternativah.

Predavanja vključujejo teme multikulturalizem, multikulturno državljanstvo, aktivno državljanstvo, kritika multikulturalizma, regulacija, seregulacija in samoregulacija medijev, komunikacijske pravice, mediji skupnosti, kritična diskurzivna analiza, medijska koncentracija, digitalizacija in segmentacija medijskega trga, participacija in dostop do medijev, in medijska vzgoja.

Zvočna kultura

Predmet posega v sodobno problematiko zvočne kulture iz izhodišča, da zvok (glasovi govorice, glasba, hrup) ni simbol izgubljene harmonije ali nedosegljivo območje človeške percepcije, marveč je kulturni objekt, ki ga konstruiramo s tehnikami poslušanja in družbeno zahtevo po poimenovanju. Mišljenje slišnega (akologija) in proučevanje zvočne kulture zato v ospredje postavljata subjekt poslušanja, mesto poslušalca in družbenost poslušanja.

Teoretski temelj so razprave o učinkih tehnologij za fiksiranje, proizvodnje in reproduciranje zvoka na globalno zvočno kulturo v razmerju do lokalnih kultur, o zgodovinskih preobrazbah zvočnega okolja, shizofoniji – ločitvi zvočnega vira od zvoka – in akuzmatskem poslušanju, družbeni klasifikaciji zvokov in ločevanju »kulturnih« (glasbenih, estetskih) zvokov od ne-glasbenih zvokov.

Teme obravnave so še zvočno okolje in akustična ekologija, središčnost zvočnega dogodka v mitih o nastanku sveta, konceptualizacija načinov poslušanja, vizualizirano poslušanje v polju avdiovizualnega (film, video), razmerje med »aktivnim« vidom in »pasivnim« sluhom na zahodu in njegov pomen za boje okrog smeri modernizacije v postkolonialnem svetu, o zvočnih znakih, ki so v središču simbolnega reda

skupnosti.

Teoretske osnove se naslanjajo na sodobne sociološko teorije zvočne kulture in družbene organizacije poslušanja zvoka, kulturno zgodovino, antropologijo, lingvistiko, kulturne študije, akustično ekologijo in teorije avdio-vizualnega (akulogijo).

Predavanja ob soočenju z različnim teoretskimi možnostmi obravnavanja zvočne kulture podajajo tudi konkretne zglede, s katerimi se podajajo v analizo poslušanja in imenovanje slišane.

Globalna kultura, postkolonializem, multikulturalizem

V okviru predavanj se študentke in študentje seznanijo z *razvojem postkolonialne teorije in kritike*. Predstavljeni so nekateri *paradigmatični koncepti teorije* (kolonializem/postkolonializem, postkolonialno/postmoderno, orientalizem, nacija, rasa, etničnost, kolonizirani/kolonizator, subaltern, hibridnost, mimikrija, sinkretizem, diaspora) v splošnem zgodovinskem okviru ter ob reprezentativnih polemikah znotraj discipline same. Predstavljene so *navezave postkolonialnih teorij z zanje pomembnimi pojmi*, kot so jezik, prostor, telo, etničnost, in *polji*, kot so feminizem, pedagogika, zgodovina, filozofija, antropologija itn. Seminarско delo je namenjeno pretresanju teoretskega in kritiškega materiala, ki ga študentke in študentje dobijo v branje, ter njegovi uporabi ob praktičnih primerih iz literature, popularne kulture, antropologije in zgodovine. Študentke in študentje v debati razvijajo lastna vprašanja in misli ob obravnavanem gradivu.

Feministična literarna teorija

Predmet predstavlja interdisciplinarno soočenje spoznanj literarne in feministične teorije, s katerim se ustvarja novo področje vednosti — feministična literarna teorija. Tradicionalna literarna veda deluje v tem odnosu kot inspiracija in kot polje kritičnega prevrednotenja konceptov, ki se, presvetljeni s spoznanji in metodološkimi pristopi feministične misli, razkrijejo za nezadostne za razumevanje procesov, skozi katere se kaže v literarnem tekstu spolna razlika. Teoretska vsebina predmeta je pregledno umeščena v zgodovinski in družben kontekst feminističnih misli in gibanj. V okviru seminarjev so izpostavljeni in analizirani posamezni sklopi, ki se ukvarjajo z aktualnimi temami feminizmov.: znanost, kultura, črnski feminizem in feminizem tretjega sveta, politika, jezik, literarne študije, psihoanaliza, telo in homoseksualnost. Znotraj posameznih sklopov prihaja do presečišč in prepletanja tem, osredotočenost ostaja naravnana na temo sklopa. Predmet skuša vključiti tudi slovenske avtorice in avtorje ter njihove in prispevke k feminizmu.

Za študentke in študente je pomembno, da v predavanjih in z lastnim branjem temeljnih besedil tradicionalne literarne teorije pridobijo poznavanje tega področja, saj feministična literarna veda v veliki meri predstavlja odziv in je njena spoznanja mogoče osvojiti in vrednotiti le s poznavanjem tradicionalne vede. Predavanja in seminarско delo zato posreduje drugačne, širše zastavljene, a tudi bolj kritične poglede na teorije, ki so se razvile v zadnjih tridesetih letih na področju feministične misli. Seminarški del poteka v obliki razprav in konzultacij z vnaprej pripravljenimi izhodišči, ki se vsebinsko navezujejo na snov iz predavanj. V seminarškem delu obravnavajo in analizirajo teoretične članke in eseje s področij feministične teorije in kritike oziroma sestavijo seminarске naloge na področju feministične literarne teorije v povezavi s svojimi samostojnimi študiji.

Seznanjanje z osnovami lezbične kulture in s konceptom lezbične literature; prepoznavanje specifičnosti lezbične literature kot posledice cenzure oziroma tržne niše; nastanek ženskih in lezbično-gejevskih založb v ZDA v 70-ih in drugod, odnos med posebnimi literaturami in t. i. univerzalno; stanje LGBT literature v Sloveniji.

Zgodovina filmske teorije

Predmet detektira serijo najpomembnejših avtorjev v filmski misli 20. stoletja, nato pa s podrobnim branjem njihovih del postopoma sestavi svojevrstno virtualno knjižnico ključnih pojmov iz zgodovine filmske misli.

Pri tem enakovredno obravnava tako razmišljanja filmskih ustvarjalcev (Eisenstein, Epstein, Bresson, Godard, Passolini...), soočanja s filmom avtorjev drugih disciplin (filozofa Deleuze in Žižek, umetnostna zgodovinarja Gombrich in Panofsky, sociologa Baudrillard in Virilio...), predvsem pa tistih teoretikov, ki so vsa svoja razmišljanja in raziskave posvetili prav filmu. Med avtorji in deli, ki jih predmet obravnava, so:

Hugo Munsterberg (*Film, psihološka študija. Nema fotodrama leta 1916*), Sigfried Kracauer (*Od Caligarija do Hitlerja, Narava filma*), Lotte Eisner (*Demonški ekran*), Bela Balazs (*Filmska kultura*), Rudolf Arnheim (*Film kot umetnost*), Andre Bazin (*Kaj je film*), Jean Mitry (*Estetika in psihologija filma*), Edgar Morin (*Film ali imaginarni človek*), Pascal Bonitzer (*Slepo polje, Dekadranja*), Michel Chion (*Glas v filmu, Filmska glasba, Audiovizija*), David Bordwell in Kristin Thompson (*Zgodovina filma*).. Obravnavane teoretske paradigme vključujejo:

- formalizem in strukturalizem,
- teorije filmskega aparatura,
- feministično in postfeministično filmsko teorijo,
- psihoanalitsko in shizoanalitsko filmsko teorijo,
- marksistični in postmarksistični pristop,
- poststrukturalizem in postmodernizem,
- queer teorijo in
- postkolonialne študije filma.

Poudarek bo tako na širši epistemološki, ideološki in kulturni kontekstualizaciji omenjenih intervencij kot tudi na specifičnih spremembah, ki jih le-te zahtevajo na področju filmske analize in interpretacije (npr. intenzivnejše zanimanje za filmski zvok in kritično prevrednotenje hierarhičnega razmerja med zvokom in sliko).

Razvoj filmske industrije in politika avtorjev

Predmet že z dvojnostjo svojega poimenovanja izraža temeljno dvojnost v pogledu na film: film kot mogočna kolektivna industrija / film kot individualizirana umetniška disciplina. Prav na razpiranju vsakokratne zgodovinske pogojenosti in posredovanosti te domnevno zoperstavljen dvojice gradi pričujoči predmet svoj smisel in namen.

Zato bo s serijo predavanj in seminarjev gradil svojevrstno vzporedno zgodovino tehnoloških in industrijskih premen ter avtorskih prebojev. Izkazalo se bo, da so zaradi specifične industrijske narave samega filmskega medija praviloma prav najostrejši produkcijski pogoji ali najbolj toge žanrske meje motivirale vrhunske ustvarjalce, da so premikali meje medija – in industrije (Griffith, Welles, Lucas, Spielberg, Godard).

Posebna pozornost pa bo namenjena zgodovinskemu vzniku samega pojma »politika avtorjev«, s katerim so pisci in režiserji francoskega Novega vala prevrednotili dotedanjo filmsko zgodovino in razmerje med filmsko industrijo in avtorsko suverenostjo postavili na nove temelje.

Ključni filmi 20. stoletja

Predmet je namenjen seznanjanju študentov in študentk z najpomembnejšimi filmskimi naslovi. Zato bo s serijo projekcij in komentarjev predstavil niz filmov, ki se uvrščajo na lestvice vodilnih akademskih ustanov in strokovnih filmskih revij ter tako omogočil na konkretnih primerih spoznati, kako sta se vzporedno razvijali zgodovina tehnoloških industrijskih premen ter avtorskih estetskih prebojev. Med filmi bodo prikazani in komentirani: *Oklepica Potemkin* (Eisenstein), *Luči velemesta* (Chaplin), *Državljan Kane* (Welles), *Pravilo igre* (Renoir), *Vrtoglavica* (Hitchcock), *Nemčija leta nič* (Rossellini), *Potovanje v Tokio* (Ozu), *Do zadnjega diha* (Godard), *Odiseja 2001* (Kubrick), *Boter* (Coppola), ...

Upravljanje v kulturi in medijih

Predmet definira postopke, ki so specifični za upravljanje na področju kulture, in posebnosti slovenskega kulturnega prostora (delovanje nevladnih organizacij in javnega sektorja).

Sprva se osredotoča predvsem na prvo fazo upravljanja, se pravi na strateško načrtovanje kulturnega projekta (denimo hipotetični model kulturnega projekta-gledališki festival) v fazi pred realizacijo:

- definiranje ideje projekta;
- definiranje socialnega okolja;
- definiranje zainteresirane javnosti;
- definiranje ciljev projekta;
- terminsko načrtovanje kulturnega projekta;
- kadrovsko načrtovanje kulturnega projekta in priprava tipskih pogodb;

finančno načrtovanje kulturnega projekta (prihodki, odhodki);
oblikovanje načrta za promocijo in marketing projekta (sodelovanje z mediji);
definiranje strategije za pridobivanje sponzorstva.

Predmet obsega tudi analizo možnosti za javno subvencioniranje kulturnega projekta v Sloveniji in tujini. Fazi načrtovanja kulturnega projekta se priključuje seznanjanje s konkretno realizacijo v praksi, se pravi spoznavanje naslednjih faz, kot so organizacija, vodenje in kontrola.

Predmet je interdisciplinarno zasnovan, saj vključuje spoznanja in vedenja s področja sociologije, kulturologije, ekonomije, prava itd.

Mediji in/kot religija

Predmet Mediji in/kot religija zaobjema dve poglavitni veji sodobnega proučevanja razmerij med mediji in religijami: raziskovanje razmerij med religioznimi institucijami oz. skupnostmi in mediji ter proučevanje sodobnih medijskih praks in institucij kot 'funkcionalnih nadomestkov' tradicionalnih religioznih praks in institucij. Med osrednjimi temami predavanj so razmerja med mediji in religioznimi institucijami oz. skupnostmi, vloga medijev pri oblikovanju kolektivnih reprezentacij religij oz. religioznih skupnosti (posebej manjšinskih), vloga medijev v sodobnem prepletanju političnega in religioznega, medijski rituali in civilna religija. Pojem 'mediji' je rabljen v širokem smislu in zajema tako t.i. množične medije (tisk, radio, televizija, do neke mere internet) kot tudi nekatere druge nosilce komunikacije (npr. knjiga) in forme popularne kulture (film, popularna glasba). Seminarji in individualne konzultacije so primarno namenjeni pridobivanju ustreznih znanj, potrebnih za kritično analizo konkretnih primerov razmerij med mediji in religijami. Predmet je zasnovan interdisciplinarno in gradi na spoznanjih iz sociologije religije, medijskih študijev, antropologije in kulturnih študijev.

Sociologija religiozne umetnosti

Predmet zajema razvoj religiozne motivike ter temeljne zvrsti in slogovne figure, ki pomenijo temeljno zasnovo in zgodovinsko rdečo nit evropske in svetovne umetnosti. Predmetna snov izhaja iz dveh temeljnih izvirov religiozne umetnostne produkcije, to sta antična mitologija in Biblija kot osnovni pisni vir s poznejšimi nadgradnjami. Zaradi obsežne snovi so podana izbrana poglavja, med katerimi je polovica empirično gradivo in zvrstni razvoj, drugi del pa teoretska osvetlitev in sodobni metodološki pogled na izbrano snov. Predmet zajema srednjeveško literaturo, pri kateri je posebna pozornost namenjena trubardurski poeziji, pa literarne izraze v ljudskem jeziku (Dante, Petrarca), humanizem in religiozno intimistično motiviko, ki vzpostavlja obliko samorazumevanja evropskega človeka (izpovedi, samogovor, hrepeneča ljubezen, notranji nemir, ideal kot nepotešeni cilj, motivna bližina božjega, narave in ženske). Ob literaturi snov zajema tudi likovno umetnost, tako arhitekturo kot kiparstvo in slikarstvo in obdela osnovno ikonografijo. Predmet vključuje tudi sodobno metodologijo in daje vpogled v problematiko analize in razumevanja religiozne umetnosti. Predstavljeni so avtorji ikonološke šole (E. Gombrich, E. Panofsky, F. Saxl, E. Wind), avtorji hermenevtične metode in epistemologije (P. Ricoeur, H. Gadamer, G. Bachelard).

Predmet se omejuje na evropski razvoj religiozne umetnosti, v katerega vključuje tudi vzhodno tradicijo ikon in arabsko srednjeveško umetnost.

Religija in kultura renesanse

Predmet podaja dinamiko miselnih in religioznih tokov, ki so zaznamovali evropske družbe v 15. in 16. stol. ter omogočili vznik novega veka. Vsebinsko se osredotoča na idejne vzgibe, pomembne osebnosti, na družbene razmere in umetnostne dosežke, ki so zaznamovali tedanji čas in pomenijo duhovno in kulturno specifiko renesančnega obdobja. Zaradi svojih implikacij in mnogoterih učinkov jih ocenjujemo tudi kot prehod v novoveško družbo in zgodovino. Snov se posveča oživiljenemu zanimanju za mitologijo in njeni spoznavni vlogi, hermetizmu in njegovemu učinkovanju, krizi cerkvene ustanove in vzrokom za uspeh alternativnih spoznavnih izročil, kot so kabala, alkimija, prve oblike novoveškega naturalizma, deizma in panteizma, pa pojmu verskega miru, ki so ga vzpodbujali tedanji družbeni dogodki in oblikovanju pojma o skupnem duhovnem izviru vseh veroizpovedi in kultur ter ideje o večni modrosti (*prisca theologia, sapientia aeterna*). Predmetna snov predstavi tudi pomembna umetniška dela z religiozno tematiko in nekatere pojme, ki so se uveljavili in postali družbeno in kulturno relevantni.

Sociologija ezoteričnih in mističnih izročil

Predmet zajema kompleksno in civilizacijsko raznoliko duhovno področje, zato je prvi del namenjen pretresu osnovnih religiozoloških pojmov in njihovi specifični vlogi v posameznem kulturnem, religioznem in zgodovinskem okolju. Obdelani so pojmi religije, ezoterike, iniciacije, obreda, kanona, gnoze, magije in mistike. Posebej je predstavljeno sinkretično religiozno obdobje helenizma in pojav gnosticizma, hermetizma, magijsko naravoslovni nauki, zgodnje krščanstvo in mistika. Na kratko je predstavljeno izročilo sufizma in drugih vzhodnih nauk, ki vključujejo tudi obredne in telesne prakse (joga). Predmet podaja pregled moderne oživitve zanimanja za ezoteriko konec 19. st. in sodobno situacijo, posebno oblike sprejemanja in apliciranja starejših oblik v tehnološko in uporabniško usmerjeni sodobni družbi. Predmet strokovno evidentira odprta problemska vprašanja, ki so povezana z metamorfozo oblik manifestacije in doživljanja svetega v sodobnem razvitem svetu.

Krščanstvo, judovstvo, islam in »zahodna civilizacija«

Predmet obravnava tri monoteistične religije: judovstvo, krščanstvo in islam ter njihovo zgodovinsko in socialno vpetost v »zahodno civilizacijo«. Seznanja z razvojem vsake religije – od pregleda zgodovine judovstva, krščanstva in islama, njihovega prepletanja ter odnosa v času in prostoru (Lewis, Cardini, Stark), razlaga naravo monoteizma in njegovega poslanstva, seznanja z medverskimi konflikti (lov na krivoverce in inkvizicija, križarski pohodi, protijudovski pogromi, španska rekonkvista, Balkanska vojna itd.). Predmet med drugim obravnava tudi vplive vseh treh religij na kulturo »Zahoda« (od odnosa med spoloma, prehranjevalnih navad, oblačilne kulture, literature, filozofije, umetnosti, arhitekture, glasbe itd.), družbene pojave kot so antisemitizem, verska nestrpnost, terorizem, reislamizacija, prebujanje zanimanja za mistične tendence teh religij na »Zahodu« (npr. popularnost kabale in sufizma) in skuša najti socio- kulturne vzroke, ki do njih pripeljejo.

Religije v japonski in kitajski družbi

Študentke in študentje bodo v okviru tega predmeta seznanjeni z naslednjimi vsebinskimi sklopi: poznavanje razlogov in posledic kulturne pogojenosti religij; problematika institucionalizacije religij; zgodovina azijskih religij; konfucianska etika in njen družbeni vpliv; etika in religija moistične šole; filozofski (dao jia) in ljudski oziroma religiozni daoizem (dao jiao); budizem – splošno: (filozofske oz. idejne osnove, zgodovinski razvoj; indijske korenine, hinayanski in mahayanski budizem, prodor budizma v jugovzhodno Azijo, na Kitajsko in Japonsko); osrednje šole siniziranega budizma; vpliv tradicionalnih verovanj (šamanizem, bon); razvoj in šole chan (zen) budizma; šintoizem; krščanstvo, islam in judovstvo v Vzhodni Aziji. Poleg tega bodo osvojili poznavanje in kritična evalvacija različnih teoretskih in metodoloških diskurzov v primerjalni religiozologiji.

Protestantizem in moderna družba

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

- Pojem in pojav protestantizma.
- Zgodovinski protestantizem in protestantsko načelo: krščansko verovati na protestantski način.
- Protestantska reformacija kot »povratak k izvorom« (Svetega pisma) in/ali moderni način obstoja krščanstva?
- Protestantsko krščanstvo in njegova vpetost v moderno družbo v klasični sociološki misli: Marx, Weber, Troeltsch, Parsons.
- Protestantizem in razsvetljenstvo.
- Protestantska ideja poklica in religiozne spodbude za posvetno dejavnost: protestantska delovna etika v modernem in post-modernem okolju.
- »Odčaranje sveta« v protestantizmu, moderne znanosti in postmoderne kritike.
- »Samo po Pismu«: Božja beseda v ljudskem jeziku in oblikovanje modernih jezikovno-kulturnih narodnih identitet.
- Načelo splošnega duhovništva in vprašanje družbene hierarhije in demokracije.
- »Samo po veri«: svoboda vesti, verska svoboda in moderni individualizem ter človekove pravice.
- »Samo po milosti, samo po Kristusu«: zavračanje opravičenja/zaslužnosti z »deli Postave« in moderna desakralizacija, diferenciacija in avtonomizacija sestavin družbene strukture in kulture.
- Sodobna protestantska/evangeljska socialna etika.

Družbeni kontekst in učinki teološke misli slovenskih protestantov 16. stoletja in njihova družbena misel.

Politična kultura protestantizma

Predmet obravnava naslednje vsebinske sklope:

- Politična kultura (protestantizma): politična teologija, politična/socialna etika, politična praksa.
- Temelji reformacijskega/protestantskega pojmovanja politike: »Postava in Evangelij« - nauk o dveh kraljestvih (Luther); nauk o Kristusovi vladavini in Božjem kraljestvu (Calvin); ločenost krščanskega življenja in cerkve od posvetnih oblasti (nasledniki prekrščevalstva).
- Različni družbeno-zgodovinski okvirji obstoja in učinkovanja reformacije: reformacija v vzponu in spopadu (Luther, Calvin, švicarska reformacija 16. stoletja...); zmagovita reformacija (z luteranskimi, kalvinističnimi, anglikanskimi vladarji/oblastmi); preganjana reformacija (manjšine, izseljenci/priseljenci). Protestantske cerkve kot državne in manjšinske cerkve.
- Sodobna protestantska »politična teologija« in njena kritika: Barth, Bonhoeffer, Tillich, Moltmann, Jüngel, Volf.

Spol in telo

Predmet bo vseboval naslednje tematske sklope:

- biološko in/ali družbeni telo (medikalizacija (ženskega) telesa);
- družbena/kulturna in diskurzivna konstrukcija telesa (močno telo, šibko telo);
- politična/družbena moč in telo (kontrolirana telesa: kaznovanje telesa od klasičnih do sodobnih fizičnih muk, trpinčena telesa (koncentracijska taborišča);
- telo in identiteta (telo kot lastna kreacija, diete, fitnes, bodybuilding, lepotna kirurgija);
- telo in reprodukcija (nadzorovanje ženskih teles, reproduktivne pravice žensk, kontracepcija, nove reproduktivne tehnologije itd.);
- medijske reprezentacije telesa (moda in telo, telo in potrošništvo, reklamna industrija in vizualne (iz)rabe (ženskega) telesa;
- pokrivanje in razkrivanje telesa v različnih kulturah in religijah;

- »normalno« in hendikepirano telo;
- prodajanje telesa (pornografija, prostitucija, trgovina z belim blagom);
- boleznin in motnje hranjenja (prenajedanje, anoreksija, bulimija).

Spol in identitetne politike

Predmet analizira psihološke pristope v študijah spolov in spolnih razmerjih, še posebej v konceptualizacijah sebstva, klinični in popularni psihologiji ter predstavi feministične kritike psiholoških koncepcij. Dekonstruira naturalizacijo biološkega spola v konceptualizacijah spolne identitete v psiholoških (terapevtskih) in medicinskih praksah (biološka reprodukcija, medikalizacija alternativnih spolnih identifikacij oz. zavračanja spolne identitete), v vzgojnih doktrinah in znotraj prikritega učnega načrta. Raziskuje mehanizme spolne identifikacije, ki jih implicirajo koncepcije družine, v povezavi s populacijskimi (ženske in 'biološka reprodukcija nacije') in socialnimi politikami. Analizira razmerja spol/razred/'rasa'/etnijska/sexualnost, odpira vprašanje 'identitetnih politik' ter dometa in meja emancipacijskih gibanj, ki se utemeljujejo na enotnosti svojega subjekta. Osrednjo pozornost namenja feministični teoriji, ki izhaja iz koncepta spola kot performansa v spreminjajočih se kontekstih socialne interakcije.

Spol in religije

Predmet obravnava vlogo spola v svetovnih religijah na podlagi zgodovinskega ter socio-kulturnega pristopa. Zgodovinski pregled vloge spola v velikih svetovnih religijah posebno pozornost nameni vlogi ženske: v budizmu (pregled glavnih budističnih nauk, položaja ženske v zgodnjem indijskem budizmu, ženske v mahajanskem in vajrajanskem oz. tantričnem budizmu ter sodobni problemi, s katerimi se srečujejo ženske v budizmu); krščanstvu (ženske v Bibliji, ideal celibata, lik Device Marije, ženske kot duhovnice); hinduizmu (ženske v *śruti* literaturi – Vede, *Brahmane*, *Aranyake*, *Upaniṣade*, ženske in miti, podrejenost tradiciji, ženske v *bhakti* tradiciji, ženske svetnice nekoč in danes, ženske upodobitve Božanstva, ženske v sodobnem hinduizmu, pomen vdove); islamu (vloga ženske pri oblikovanju islama, dve različici pobožnega življenja za ženske v islamu, pravice in dolžnosti žensk po islamskem zakonu *Šarii* (vprašanje ločitve, dedovanja, zakrivanja, obrezovanja); judovstvu (ženske v Tori in v rabinskem judovstvu: izobrazba, poroka, monogamija in poligamija, družinsko življenje, oblikovanje poročnih zakonov, spolnost in *niddah*, devišstvo, ločitev...); pri sikhii (družinsko življenje, monogamija, zakonska zvestoba, poroka vdov, *purdah*, detomor ženskih potomcev...); v kitajskih religijah (spolnost in rodnost, marginalizacija žensk, ženske kot verske funkcionarke, *Yin* in materinski princip zgodnjega taoizma); v japonskih religijah (budizem in nove religije, družinske in ljudske religije).

Zgodovina vsakdanjega življenja žensk

V ospredje obravnave bodo posamezni vsebinski skopi, ki zadevajo vsakdanje življenje žensk v družbi starega režima in moderni družbi. Poudarek bo na posameznih pravnih okvirih in družbenih strukturah, ki so določali materialno življenje žensk v preteklosti, na njihovem delovanju v zasebni in družinski sferi, studi v družinskem gospodarstvu. Posebno pozornost bo tudi namenjena spoznavanju ženskega doživljanja prelomnih zgodovinskih obdobij in njihovega delovanja v njih.

Spol in politika v primerjalni perspektivi

Osrednja pozornost bo namenjena kritičnemu pregledu teorij, ki teoretizirajo vprašanje mehanizmov (politične moči) v družbi; feminističnim perspektivam v polju politike, tematiziranju vprašanj ki so vezani na položaj spolov v politiki: enakost, pravičnost, državljanstvo, reprezentacija.. Posebna pozornost bo posvečena primerjavi položaja žensk in moških v politiki v različnih obdobjih (pred in po pridobitvi volilne pravice), kulturah (zahodne in vzhodne kulture) in sistemih (socialistični in po-socialistični, modeli zahodnih demokracij) ter s tem povezanimi mehanizmi za vzpostavljanje enakosti na tem področju (afirmativne akcije, pariteta, kvote, ipd.). V tem okviru bo posebej izpostavljena problematika človekovih pravic žensk (politične pravice, volilna pravica, pravica do prisotnosti).

Nacionalizmi, rasizmi in politike spola

Predmet obravnava razmerja med nacionalizmi, rasizmi in politikami spolov v obdobju kolonializma, imperializma, postkolonialnega razvoja in postsocialistične tranzicije. Podaja in analizira spekter feminističnih, postkolonialnih in drugih študij, ki povežejo sodobne analize nacionalizma in rasizma s koncepti in konstrukcijami moškosti, ženskosti, seksualnosti in telesa v globalizirani družbeni menjavi. Poglobi se v intersekcionalnost spola, rase in naroda ter posledic njihovega prepletanja v fenomenih kolektivnih identitet in pripadnosti ter pojavih kolektivnega nasilja, vojn in genocidov.

Spol in globalizacija

Predmet bo študente in študentke seznanil z različnimi družboslovnimi pristopi pri analizi globalnih ekonomskih, socialnih, kulturnih, političnih procesov in njihovimi posledicami na nacionalni in lokalni ravni. Poleg tega bo tematiziral vpliv globalizacijskih procesov na življenje konkretnih moških in žensk na naslednjih področjih: spol, spolnost, prostitucija in prodajanje belega blaga (trafficking); ženske, delo in feminizacija revščine; država, državljanstvo in migracije; človekove pravice žensk v globalni perspektivi; ženske, moč in politika («global empowerment of women«).

Poudarjeni bodo kulturni procesi oblikovanja globalnih idealov spola in spolnosti; medijske tehnologije in vloga globalnega potrošništva v konstrukciji in reprezentaciji spola in spolnosti. Obravnavane bodo konkretne študije ter teoretski zastavki post-strukturalizma, post-feminizma in post-kolonialne analize. Posebno poglavje bo namenjeno proučevanju politik spola v kontekstih postsocialistične družbe.

Queer perspektive spola, seksualnosti in identitete

Predmet obravnava naslednje tematske sklope:

1. kaj/kdo je queer? (Uvod v teorijo queer in aktivizem queer),
2. heteronormativnost, binarne opozicije in družbena konstrukcija heteroseksualnosti,
3. performativnost in dekonstrukcija identitete,
4. seksualnost: identiteta in politika,
5. subverzija, spol in seksualnost,
6. še več igranja s spolom: transspolnost,
7. težave z normalnostjo: seksualni sram in radikalna seksualnost,
8. queer analiza in mainstream kultura – domet implementacije queer analize,
9. queer kino in popularna kultura,
10. kritike queer teorije.

Psihoanaliza in študiji spolov

Predmet bo najprej predstavil zgodovinske tekste iz področja psihoanalize, ki obravnavajo problematiko spolne razlike. V tem kontekstu bo posebej izpostavljeno delo Sigmunda Freuda in njegovih naslednikov. Študenti/študentke se bodo seznanili s temeljnimi pojmi psihoanalitičnega diskurza, z načinom, kako psihoanaliza dojema proces socializacije, kako se oblikuje subjektovo dojetje spolne identitete, kako se razvija razmerje med otrokom in starši ter kako subjekt vzpostavlja druga intimna razmerja. V nadaljevanju se bodo študenti/študentke seznanili s teorijo Jacquesa Lacana ter njegovim dojetjem t.i. seksuacije (i.e. vpisa subjekta v spolno identiteto). Tukaj bo poseben poudarek na Lacanovem dojetanju želje in užitka ter nemožnosti spolnega razmerja. Na koncu pa bodo predstavljene feministične kritike psihoanalitične teorije ter študije iz področja teorije homoseksualnosti.

Kritične študije moškosti

Predmet obravnava naslednje tematske sklope, preko katerih se študentke in študenti seznanjajo s teoretskimi paradigmi in analizami ključnih vprašanj, ki so v središču pozornosti referenčnih avtorjev in avtoric moških študijev:

1. nastanek moških študijev kot odgovor na študije spolov in feministične študije, mitopoetično moško gibanje;
2. zgodovinske perspektive konstrukcije moškosti (patriarhat in religija, družbena delitev vlog po spolu in seksualnost);
3. feministična tematizacija spola (narava/družba) in vpliv feminizma na spreminjajočo moškost (socializacija, konstrukcija moškosti/ženskosti);

4. »hegemonska moškost« (družbena konstrukcija moške identitete, moči in privilegijev ter implikacije za moškost in ženskost) in »moška bolečina« (implikacije družbene konstrukcije moškosti);
5. podrejene moškosti (homofobija in kontrola nad »pravo« moškost (fantje ne jočejo!), heteronormativnost);
6. moški in nasilje;
7. moški in nacionalizem;
8. k novi moškosti v zasebni sferi: očetovstvo in delitev dela po spolu v družini;
9. k novi moškosti v javni sferi: spreminjajoč koncept »vzdrževalca družine« (*bradwinner*) in delitev dela po spolu na delovnem mestu (aktualna politična vprašanja, gender mainstreaming);
10. družbena konstrukcija moškosti v Sloveniji (primer popularne kulture) in v regiji, moškost kot diskurz;
11. kriza moškosti v sodobni družbi? (primer metroseksualnosti in kulture unisex).